

rajzra és a jellemzésre. E két rokon fogalomnak kettéválasztása a szerző boncoló munkájának első lépése; a jellemzésnek, mely állandó lelkitulajdonságokat tárgyal, az állandóság és a megállapodottság a fő ismertető jele; a lélekrajznak pedig, mely különböző lelkiállapotokat tüntet fel, szükségképpen befejezetlennek kell lennie. E két főcsoporton belül hasonló megfontolással mind a lélekrajznak, mind a jellemzésnek két alfajáról beszél részletesen: az elbeszélő és drámai lélekrajzról, azaz elbeszélő és drámai jellemzésről, aszerint, hogy a lelkitörténeteket vagy lelkitulajdonságokat az író maga beszéli-e el, vagy pedig a regényalakok beszédében tárja elénk. A lélekrajz tárgyalásánál külön foglalkozik az érzelmek, külön a gondolatok, majd azok együttes rajzával, melyeket a testi jelek festése egészít ki. Minthogy a külvilág a maga számtalan vonatkozásában sokféle módon hathat a lélekre, ezt sem hagyhatja figyelmen kívül az író s a külvilág jelenségeit a lélekrajz szempontjából a következő két osztályba sorozza: 1. az ember hatása a lélekre; 2. egyes tárgyak, tárgy csoportok hatása a lélekre. Mivel pedig lelki történeteket tettek elbeszélésével is lehet rajzolni, részletesen tárgyalja e fejezet a tettek rajzát is. Ugyanilyen körültekintéssel foglalkozik az író a jellemzés kapcsán a lelki-tulajdonságoknak, az emberi külsőnek, az életmódnak, életnek és tetteknek rajzával. Mindkét fejezetet az írónak a terjedelmre, előadási formákra és nyelvi kifejezésre vonatkozó megállapításai teszik teljesebbé.

A szerző mélyenjáró, sokszor elvont jellegű gondolatait színesekkel teszik a világirodalom legismertebb és legszebb regényeiből vett illusztrációi. Az ezek kiválogatásában tapasztalt műgondért is külön elismerés illeti meg. *Hailsch Ilona.*

Molter Károly; Özvegyország. Vigjáték 3 felvonásban. 1926. Targu-Mures. 99 l.

Most, amikor a mindennapos, kicsinyes problémák is halálos komolysággal nehezdednek ránk, szinte jóleső irigységgel képzeljük bele magunkat abba a letűnt milieube, amely Özvegyország boldog népét veszi körül. A Bánság lakóit 1811-ben nem zaklatják a mi gyötrő gondjaink s a világrendítő nagy kérdések, forradalmak hullámai is mindössze csak holmi ope-

rettszerű izgalmat idéznek elő a vezető emberek életében. Az az érzésünk, hogy a vigjáték eseményei a valóságban sem lehettek komolyabbak, mint a színpadon lehetnek. S ez onnan van, hogy világot alakító nagyképű politika ügyes emberek unaloműző játékvá kicsinyesülve jelenik meg Özvegyország életében. — A német határ-örvidéknek egyik torontáli községében is lejátszódik 1811 nyarán az európai forradalmak ártatlan paródiája. Nem veszélyes itt a tüzell való játék, mert az emberek általában kisszerűek és ügyességgel kormányozhatók. A nép csak gyámoltalan báb, aki nem akar egyebet, mint békeségben dolgozni. A vidék életében irányító szerepe van Wenzler Zsuzsánna fiatal özvegy bárónőnek (ezért: *Özvegyország*), akinek szerelméért folyik a verseny. Eleven, mozgalmas jeleneteken át fejlődik a szerelmi küzdés, amelynek győztese a munka embere, egy kiváló magyar mérnök. Ő nyeri el a bárónő kezét s frigyükben a munka és jóság egyesül. Külön érdekessége a mesének, hogy megfelelő szerep jut benne Lenau Miklósnak is.

A szereplők elég jól megrajzolt alakok s ez a komikum fejlesztésében érezteti jó hatását. Kár, hogy a cselekvény bonyolítása olykor kissé nehézkes és a motívumok nem eléggé kitérőszők. A szereplők céljai és szándékai nem mindig öltének határozott formát. Néhol homályba és bizonytalanságba vész a koncepció s ezért olvasva sem könnyű pontosan követni a meglehetősen sovány mese fonalát. Még nehezebb lehet ugyanez a színpadról hangzó röpke szavak és tűnékeny jelenetek alapján. Különösen nehézkes a forradalom jelentkezésének és a szerelmi történetnek egybekapcsolása. Általában az egyszerűség, világosság és könnyedség nagyobb mértéke jótékonyan fokozná a mű hatását.

Nagy érdeme a szerzőnek, hogy vigjátéki beállításban is ki tudja emelni azt a kívánatos, komoly igazságot, hogy a jósággal párosult békes munkaszerepet minden diadalmaskodik. Ebből a diadalból áldás fakad a környezet számára és derű sugárzik az olvasó lelkébe. *Gulyás Sándor.*

Brisits Frigyes: Assisi Szent Ferenc.

Szent Ferenc halálának hétszázéves fordulója nemcsak a Fioretti művészi fordításával, hanem a szent életének és művének megértő rajzával is gazda-

gította a magyar ferences irodalmat. Brisits Frigyes a rendelkezésére álló szűk keretek között nem szokványos, leíró életrajzot ad. Nagytávlatú lelki képet fest, melybe nagy szeretettel és bensőséggel átérzéssel élte bele magát. A tudós lelkiismeretességével használja fel a Szent Ferenc életére vonatkozó latin, német, francia és magyar nyelvű irodalmat, ítéletei mégis egészen önálló szemlélet alapján alakulnak ki benne. Szent Ferenc alakját beleállítja a korba és megeleveníti előttünk a tizenharmadik századforduló belső lelki harcait. Mindig igyekszik a mélybe hatolni. Könyve nem könnyű olvasmány, megállásra, elmélyedésre készítet.

Munkáját több fejezetre osztotta és noha az első fejezet, a szorosabban vett életrajz is Dilthey-i nyomokon haladó lelki kép, mégis külön fejezetet szentel a «szentferenci léleknek». Ebben részletesen vizsgálja a szentferenci lélek formáit. Belső szabadságról megállapítja, hogy az «nem a természetes naturalizmusa, nem is reakció, hanem a lelki felsőbbiség fölüenyés érzésének nyilvános élet-stílusává való kiáradása». Szegénység-gondolata nem forradalmi tett, sem nem tolsztoji reakció fáradtsága, hanem «századszerű, termékeny hozzáidomítása a kor érdekeihez ama keresztény gondolatnak, mely a szociális részvét és segítős nagy ajándékát az evangéliumi misereor super turbam szavaiban ajándékozta a világnak». Legfinomabbak Brisits megjegyzései Szent Ferenc természet-szeretetről, mely szerinte életérzésének legismertebb és leggyakrabban félremagyarázott vonása. Megállapítja, hogy ez a természetérzék nem más, mint misztikájának kiegészítő része, tisztán vallásos érzés, annak a teologikus esztétikai gondolkodásnak önkéntelen kivánnása, hogy a világ Isten szépségének tükrözése. Eszerint «Szent Ferencnek nincs szüksége arra, hogy a renaissance pitvarában fogadja a halhatatlanság koszorúját». Azt azonban Brisits is vitathatónak tartja, hogy Szent Ferenc természetszeretete volt-e és mennyiben volt a renaissance természetsszemléletének kialakulására hatással.

A további fejezetek a ferences kultúrával, a Fiorettivel és a magyar ferences szellemmel foglalkoznak. Különösen értékes számunkra az utolsó fejezet, melyben pár oldalon a magyar ferences életnek tömör, magasszempontú rajzát adja.

F. Gy.

Dr. Kúhár Flóris : A keresztény bölcsélet története. (Szent István Könyvek, 43—44. szám.)

A Tudományos Zsebkönyvtárban jelent meg egykor egy összefoglaló bölcsélet-történeti áttekintés. Szerzője, miután az ókorban körültekintgetett, a katolikus középkoron könnyedén és fölüenyesen áthaladt, az újkorban fokozatosan növekvő sebességgel és tisztelettel sietett minden emberi erőfeszítés betetőzése, a pozitívista filozófia felé és Spencer meg John Stuart Mill hódolatleljes elemzésének szentelte munkája legnagyobb részét. Ez a könyv groteskségig menő példáját adta a pozitívizmus objektív történet-látásának. A magyar közönség filozófiai látókörét ilyen szempontú, ha más, tehetségesebb és kevésbé túlzó munkák is, szabták meg. Ujabb időkben kezdődik csak az arány- és értékeléltolódások gyökeres revíziója.

A jelen munka egyházi ember műve, egyházi szemszögből. Ez megnyugtathat bennünket, hogy a középkort érdeme szerint és a legújabb eszmetörténeti kíváncsákok alapján méltatja benne, egyúttal kíváncsivá tesz, mi az író álláspontja az újkori bölcséleti rendszerekkel szemben. És örvendet, hogy itt nem elsieített napirendetést, hanem az ellenfél megbecsülését jelentő, komoly tárgyalást kapunk. Helyzete természetesen nehéz, hiszen érvényesítenie kell a keresztény bölcsélet kiválókat követelményeit. Bevezetésében kifejti, hogy a filozófiai rendszerek csak annyiban vehette fel tárgykörébe, amennyiben a kinyilatkoztatás világszemléletével összefüggnek. Tartalmilag nem kell teljesen fedezni egymást hittudománynak és filozófiának, de eredményeikben nem ellenkezhettek. Keresztény bölcsélet az lesz, amelynek végiggondolása sohasem vezethet a hittételek tagadásához. Első pillantásra tetszetősnek és kielégítőnek látszik ez a kritérium, de a további vizsgálat megmutatja a felmerülő nehézségeket. Egy bölcséleti tétel útja beláthatatlan, ugyanazon tanítás a felgellentesebb módon használható fel. Vajjon Aristoteles filozófiája nem vezetett-e egyaránt az averroési eretnkséghez és Szent Tamás dogmatizmusához? A cartesianizmust nem a kételkedés használta-e fel feygyverül, bár a hit erősítése volt a kiinduló szándék? Egyetlen filozófus sem vállalhatja a felelősséget követőért.

Alapelvének hiányossága azután in-